

FJÁRMÁLAEFTIRLITIÐ

THE FINANCIAL SUPERVISORY AUTHORITY, ICELAND

Umræðuskjal

nr. 12/2014

Drög að leiðbeinandi tilmælum um stjórnarhætti váttryggingafélaga

Umræðuskjalið er sent umsagnaraðilum og þeim gefinn kostur á að koma á framfæri umsögn eigi síðar en 13. nóvember 2014. Skjalið er einnig birt á vefsíðu Fjármálaeftirlitsins, www.fme.is.

Umsagnaraðilar eru vinsamlegast beðnir um að skila umsögnum rafrænt á sérstöku umsagnareyðublaði sem útbúið hefur verið vegna draga þessara að leiðbeinandi tilmælum.

Umsagnareyðublaðið má nálgast á vefsíðu Fjármálaeftirlitsins með því að velja „Lög og tilmæli“-flipann á forsíðu og velja svo flokkinn „Umræðuskjöl“. Umsagnareyðublaðið skal sent á netfangið fme@fme.is.

Gefin út á grundvelli 2. mgr. 8. gr. laga nr. 87/1998 um opinbert eftirlit með fjármálastarfsemi

30. október 2014

Efnisyfirlit

Inngangur	3
1. Gildissvið.....	4
2. Almenn.....	4
3. Stjórn, stjórnendur og ábyrgðarmenn lykilstarfssviða.....	5
4. Hlutverk og skyldur stjórnar.....	5
5. Stjórnarfundir	6
6. Undirnefndir stjórnar.....	7
7. Innra eftirlit	7
8. Stefnur	8
9. Viðbragðsáætlanir.....	8

Inngangur

Almennt

Fjármálaeftirlitið gefur út leiðbeinandi tilmæli um stjórnarhætti váttryggingafélaga með vísan til 2. mgr. 8. gr. laga nr. 87/1998, um opinbert eftirlit með fjármálastarfsemi.

Tilmælin eru sett til leiðbeiningar og nánari skýringar fyrir váttryggingafélög varðandi þær lágmarkskröfur sem váttryggingafélag skal uppfylla í þeim tilgangi að stuðla að góðum og skilvirkum stjórnarháttum. Ekki er þó um tæmandi skýringar að ræða.

Tilmælin byggja á undirbúningstilmælum frá EIOPA um heildstætt kerfi stjórnarháttá (e. Guidelines on System of Governance). Tilmæli EIOPA eru hluti af nokkrum tilmælum sem sett voru í þeim tilgangi að virkja eftirlitsstjórnvöld og váttryggingafélög í undirbúningi Solvency II og eru svokölluð undirbúningstilmæli (e. preparatory guidelines). Markmið þessara tilmæla Fjármálaeftirlitsins er því meðal annars að stuðla að viðeigandi undirbúningi váttryggingafélaga fyrir gildistöku Solvency II.¹

Solvency II felur í sér heildarendurskoðun á reglum um gjaldþol váttryggingafélaga á Evrópska efnahagssvæðinu (EES) og tekur gildi 1. janúar 2016. Markmið slíkrar endurskoðunar er að samræma lagaumhverfi, bæta neytendavernd og tryggja fjárhagslegan stöðugleika á váttryggingarmarkaði.

Í Solvency II eru skilgreind fjögur lykilstarfssvið váttryggingafélaga sem falla undir stjórnarhætti; áhættustýring, innri endurskoðun, regluvarsla og starfssvið tryggingastærðfræðings og er fjallað um þau sérstaklega í öðrum leiðbeinandi tilmælum.

Stjórnarhættir

Váttryggingafélögum ber að viðhalda góðum og skilvirkum stjórnarháttum sem felur í sér að félaginu sé stjórnað og stýrt með skynsamlegum hætti. Stjórnarhættir kveða á um hvernig innra skipulag félags stuðlar að því að virk og heilbrigð stjórnun sé viðhöfð með skýrum verklagsreglum og ferlum fyrir ákvörðunartöku og að dregið sé úr hættu á hagsmunaaárekstrum.

Skilvirkt kerfi stjórnarháttá váttryggingafélags skal að lágmarki fela í sér skilgreiningu á hlutverki og ábyrgð, verkaskiptingu og miðlun upplýsinga.

Stjórnarhættir snúa að samskiptum, hlutverkum og ábyrgð stjórnenda, stjórna, hluthafa og annarra hagsmunaaðila og hvernig þessir aðilar vinna sameiginlega að því að ná fram markmiðum félagsins.

¹ Tilskipun 2009/138/EC, með síðari breytingum (Solvency II).

Leiðbeinandi tilmæli um stjórnarhætti váttryggingafélaga

1. Gildissvið

- 1.1. Váttryggingafélögum ber að fylgja viðurkenndum leiðbeiningum um stjórnarhætti fyrirtækja, sbr. 3. mgr. 6. gr. laga nr. 56/2010 um váttryggingastarfsemi. Í því skyni skal váttryggingafélag m.a. birta árlega yfirlýsingu um stjórnarhætti félagsins í sérstökum kafla í ársreikningi eða ársskýrslu og á vefsíðu félagsins.
- 1.2. Við innleiðingu þessara tilmæla skal taka tillit til hlutfallsreglu (e. proportionality), þ.e. stærðar hvers váttryggingafélags, eðlis og umfangs. Í tilmælunum er lögð áhersla á ábyrgð og skyldur stjórnna og framkvæmdastjóra váttryggingafélaga.

2. Almennt

- 2.1. Skipurit og innra skipulag váttryggingafélags skal vera með þeim hætti að það styðji á hverjum tíma við stefnu, markmið og rekstur félagsins.
- 2.2. Aðlaga þarf skipurit og innra skipulag að breytingum sem kunna að verða á stefnu, starfsemi eða rekstrarumhverfi félagsins innan viðeigandi tíma.
- 2.3. Lykilstarfssvið váttryggingafélags eru áhættustýring, innri endurskoðun, regluvarsla og starfssvið tryggingastærðfræðings. Lykilstarfssvið geta verið sérstakar deildir innan váttryggingafélags eða sinnt af einstaklingi innan félagsins.
- 2.4. Váttryggingafélag skal setja sér skriflega stefnu um áhættustýringu, innra eftirlit, innri endurskoðun og ef við á, útvistun. Stefnan skal samþykkt af stjórn og yfirfarin þegar tilfni er til en eigi sjaldnar en árlega.
- 2.5. Váttryggingafélag skal gera eðlilegar ráðstafanir og nýta viðeigandi úrræði, þar með talið viðbragðsáætlun, til að tryggja samfellu og hlítingu við lög og reglur í starfseminni.
- 2.6. Stjórnarhættir eru fyrst og fremst á ábyrgð stjórnar váttryggingafélags. Framkvæmdastjórn gegnir mikilvægu hlutverki í að tryggja skilvirka stjórnarhætti og er ábyrg fyrir að hafa eftirlit með að félagið starfi í samræmi við stefnu stjórnar.
- 2.7. Stjórn ber jafnframt ábyrgð á að stjórnarhættir og innra skipulag stuðli að gagnsæi og nægjanlegum og viðeigandi aðskilnaði starfa til að draga úr hættu á hagsmunaárekstrum. Æskilegt er að stjórn váttryggingafélags setji sér stefnu um hagsmunaárekstra.
- 2.8. Stefna um stjórnarhætti váttryggingafélags og framkvæmd þeirra skal sett fram með skýrum hætti og miðlað til allra starfsmanna innan félagsins.
- 2.9. Váttryggingafélag skal tryggja að hlutverkum og ábyrgð sé úthlutað til starfsmanna í samræmi við stefnur félagsins. Þá skal váttryggingafélag tryggja að mikilvæg hlutverk og ábyrgð séu skilgreind og skjalfest í starfslýsingu, og hún endurspegli aðskilnað starfa með þeim hætti að tryggt sé að óþarfa skörun eigi sér ekki stað.
- 2.10. Váttryggingafélag skal tryggja að stjórnendur og aðrir sem bera ábyrgð á lykilstarfssviðum uppfylli kröfur um hæfi. Þá skal tekið mið af þeim skyldum sem úthlutað er til þeirra og tryggja fjölbreytni í hæfni, þekkingu og viðeigandi reynslu svo félaginu sé stjórnað með faglegum hætti.
- 2.11. Stjórn skal gæta þess að mikilvægar ákvarðanir séu skjalfestar á viðeigandi hátt í fundargerð og þar komi fram með hvaða hætti tekið var tillit til upplýsinga frá áhættustýringu við ákvarðanatöku.
- 2.12. Þegar teknar eru mikilsháttar ákvarðanir í rekstri váttryggingafélags skal tryggja aðkomu að minnsta kosti tveggja aðila áður en þær koma til framkvæmda.

3. Stjórn, stjórnendur og ábyrgðarmenn lykilstarfssviða

- 3.1. Vátryggingafélag skal sjá til þess að stjórn, framkvæmdastjóri og aðrir sem bera ábyrgð á lykilstarfssviðum félagsins uppfylli eftirfarandi hæfisskilyrði:
 - Að menntun, þekking og reynsla þeirra sé fullnægjandi til að þeir geti sinnt starfi sínu á tilhlýðilegan hátt
 - Að þeir hafi óflekkað mannorð
- 3.2. Vátryggingafélag skal tilkynna Fjármálaeftirlitinu um breytingar á skipan stjórnar, framkvæmdastjóra og þeirra sem ábyrgð bera á lykilstarfssviðum félagsins.
- 3.3. Ef stjórnarmaður, framkvæmdastjóri eða sá sem ábyrgð ber á lykilstarfssviði vátryggingafélags lætur af störfum vegna þess að viðkomandi uppfyllir ekki hæfisskilyrði skal þess sérstaklega getið í tilkynningu til Fjármálaeftirlitsins.
- 3.4. Æskilegt er að samsetning stjórnar vátryggingafélags sé með þeim hætti að stjórnin búi sameiginlega yfir fullnægjandi þekkingu, hæfni og reynslu til að skilja þá starfsemi sem viðkomandi vátryggingafélag stundar, þ.m.t. helstu áhættuþætti. Sameiginleg þekking stjórnar ætti þannig að ná til a.m.k. eftirfarandi þátta:
 - vátrygginga- og fjármálamarkaðar
 - viðskiptamóðels og viðskiptaáætlunar
 - stjórnarháttar
 - fjárhagslegrar og tryggingafræðilegrar greiningar
 - laga, reglna og tilmæla
- 3.5. Meirihluti stjórnarmanna skal ávallt vera óháður félögum innan sömu félagasamstæðu og stjórnendum þess. Stjórn metur sjálf hvort stjórnarmaður sé óháður gagnvart félaginu og stórum hluthöfum þess, nema tilnefningarnefnd hafi verið falið það hlutverk. Stjórn félagsins skal jafnframt meta óhæði nýrra stjórnarmanna fyrir aðalfund félagsins og gera niðurstöðu sína aðgengilega hluthöfum.
- 3.6. Stjórnarmenn í vátryggingafélagi mega ekki eiga sæti í stjórn annars eftirlitsskylds aðila eða félags í nánum tengslum við það né vera starfsmenn, endurskoðendur eða tryggingastærðfræðingar annars eftirlitsskylds aðila eða tengdra félaga.
- 3.7. Stjórn vátryggingafélags skal kjósa sér formann, nema ákveðið sé í samþykktum að hluthafafundur kjósi formann sérstaklega. Stjórnarformanni er óheimilt að taka að sér önnur störf fyrir félagið en þau sem teljast eðlilegur hluti starfa hans sem stjórnarformanns, að undanskildum einstökum verkefnum sem félagsstjórnin felur honum að vinna fyrir sig.
- 3.8. Stjórn skal tryggja að öll lykilstarfssvið, þ.e. áhættustýring, innri endurskoðun, regluvarsla og starfssvið tryggingastærðfræðings, séu óháð viðskiptaeyningum og hafi fullnægjandi úrræði og heimildir til að sinna þeim störfum sem þeim er ætlað.

4. Hlutverk og skyldur stjórnar

- 4.1. Stjórn skal tryggja að nægilegt eftirlit sé haft með því að starfsemi félagsins fari að lögum, reglum og samþykktum, þar á meðal eftirlit með bókhaldi og ráðstöfun fjármuna félagsins.
- 4.2. Stjórn ber ábyrgð á starfsemi og stefnumótun félagsins sem og áhættustefnu og að til staðar sé virkt kerfi innra eftirlits. Í því felst að stjórn ber meðal annars ábyrgð á eftirfarandi þáttum; viðskiptaáætlun, kaupaukakerfi, áhættustýringaferlum,

- áhættustefnu, innra eftirlitskerfi og bókhaldsferlum til að greina, mæla og stýra viðskiptum.
- 4.3. Í samþykktum váttryggingafélags skal kveðið á um verkaskiptingu stjórnar og framkvæmdastjóra. Stjórn skal hafa skilvirkt eftirlit með að framkvæmdastjórn félagsins starfi eftir lögum og reglum.
 - 4.4. Stjórn skal samþykkja stefnu, áhættuvilja og framkvæmd áhættustýringar og tryggja að innri ferlar vegna áhættustýringar séu yfirfarnir með reglubundnum hætti. Stjórn skal við störf sín verja hæfilegum tíma í að fjalla um helstu áhættuþætti í starfsemi félagsins.
 - 4.5. Stjórn skal tryggja að nægjanlegum fjármunum og tíma sé varið í virka áhættustýringu og áhættumat þannig að innan félagsins sé yfirsýn yfir helstu áhættuþætti. Einnig skal stjórn, eftir atvikum, hafa eftirlit með mati á eignum félagsins, notkun innri líkana og notkun lánshæfismats frá matsfyrirtækjum.
 - 4.6. Stjórn skal hafa skilvirkt eftirlit og tryggja að hún fái reglulega nákvæmar upplýsingar um helstu störf undirnefnda, stjórnenda og ábyrgðaraðila lykilstarfssviða. Þetta felur í sér að stjórn geti með skilvirkum hætti metið, gagnrýnt og haft eftirlit með ákvarðanatöku undirnefnda, framkvæmdastjórnar og lykilstarfsmanna félagsins.
 - 4.7. Eigi sjaldnar en árlega skulu undirnefndir gefa stjórn félagsins skýrslu um störf sín. Stjórn skal setja fram viðmið um framsetningu upplýsinga.
 - 4.8. Stjórn váttryggingafélags ákveður umfang og tíðni innri úttekta á stjórnarháttum félagsins með tilliti til stærðar, eðlis og umfangs starfseminnar.
 - 4.9. Váttryggingafélag skal tryggja að umfang, niðurstöður og ályktanir úttekta séu skráðar og skjalfestar með viðeigandi hætti og kynntar stjórn. Nauðsynlegt er að tryggja skráningu og innleiðingu á úrbótum og þeim sé fylgt eftir með viðunandi hætti.
 - 4.10. Stjórn skal tryggja að hún fái tímanlega, nákvæmar og nægilega ítarlegar upplýsingar um starfsemi félagsins frá lykilstarfssviðum.
 - 4.11. Stjórn og framkvæmdastjóri skulu án tafar gera Fjármálaeftirlitinu viðvart hafi þeir vitneskju um málefni sem gætu haft áhrif á áframhaldandi starfsemi félagsins.
 - 4.12. Stjórn skal endurmeta stjórnarhætti sína reglulega.

5. Stjórnarfundir

- 5.1. Stjórn váttryggingafélags skal funda nægilega oft til að uppfylla skyldur sínar á fullnægjandi hátt. Með hliðsjón af framangreindu skal taka tillit til eðlis, stærðar og flækjustigs rekstursins. Æskilegt er þó að stjórn váttryggingafélags fundi að minnsta kosti fjórum sinnum á ári og að lágmarki einu sinni yfir sex mánaða tímabil.
- 5.2. Stjórn skal fá upplýsingarnar og gögn tímanlega fyrir stjórnarfundir og á milli þeirra. Æskilegt er að dagskrá fundar, ásamt fundargerð síðasta stjórnarfundar, sé dreift tímanlega til stjórnarmanna. Þá er æskilegt að skýr og greinargóð gögn fylgi fundardagskrá um þau atriði sem eru til ákvörðunar. Tryggt skal að allir stjórnarmenn hafi aðgang að sömu upplýsingum.
- 5.3. Stjórn ber ábyrgð á fundargerð, þar sem fram koma umræður og ákvarðanir og hvort niðurstaða hafi fengist í hvern dagskrárlið. Sératkvæði og andmæli skulu bókuð í fundargerð. Þá skal stjórn samþykkja fundargerð á næsta stjórnarfundir á eftir. Í fundargerð skal einnig skrá hvaða stjórnarmenn eru viðstaddir fundinn og hverjir eru fjarstaddir.

6. Undirnefndir stjórnar

- 6.1. Stjórn félags á að koma á viðeigandi skipulagi undirnefnda til að tryggja að stjórnin hafi nauðsynlega yfirsýn yfir lykilstarfssvið og áhættur þeim tengdum. Dæmi um nefndir eru endurskoðunarnefnd, áhættunefnd, lánanefnd, stefnumótunarnefnd, starfskjaranefnd, fjárfestinganefnd, stjórnarháttanefnd.
- 6.2. Undirnefndir stjórnar gegna ekki hlutverki staðgengla og þær draga ekki úr ábyrgð stjórnar á viðkomandi þætti.
- 6.3. Það er mikilvægt að til staðar sé skráð vinnulag um samskipti stjórnar og undirnefnda til að tryggja utanumhald og eftirlit með þeim verkefnum sem undirnefndum eru falin. Þrátt fyrir útvistun einstakra verkefna til undirnefnda er ábyrgðin eftir sem áður hjá stjórn váttryggingafélags.

7. Innra eftirlit

- 7.1. Stjórn váttryggingafélags ber ábyrgð á að til staðar sé virkt kerfi innra eftirlits sem tryggir að því sé stjórnað á traustan og skynsamlegan hátt.
- 7.2. Stjórn váttryggingafélags ber ábyrgð á að virkt kerfi innra eftirlits sé í samræmi við stærð, eðli og umfang reksturs félagsins og að það tryggi viðeigandi yfirsýn yfir þá starfsemi sem félagið stundar.
- 7.3. Virkt kerfi innra eftirlits samanstendur meðal annars af stefnum, verklagsreglum, skýrslum og gagnsærri upplýsingagjöf sem gerir váttryggingafélagi kleift að greina, mæla og meta áhættu í rekstri félagsins.
- 7.4. Áhættustýring, starfssvið tryggingastærðfræðings og regluvarsla falla undir hugtakið innra eftirlit.
- 7.5. Stjórn skal stuðla að mikilvægi þess að viðhalda virku kerfi innra eftirlits með því að tryggja að starfsmenn félagsins þekki sitt hlutverk innan eftirlitsumhverfisins og til hvers er ætlast af þeim.
- 7.6. Stjórn og stjórnendur váttryggingafélags skulu þróa eftirlitsaðgerðir í samræmi við þær áhættur sem steðja að félaginu vegna þeirra verkefna og ferla sem innra eftirlit snýr að. Mikilvægt er að innra eftirlit sé innleitt þvert á samstæðu váttryggingafélags. Við hönnun og innleiðingu á innra eftirliti ætti váttryggingafélag að hafa til hliðsjónar alþjóðlegar leiðbeiningar um innra eftirlit.²
- 7.7. Váttryggingafélag ætti að setja sér ferla sem tryggja að eftirlit og skýrslugjöf um virkni innra eftirlits veiti stjórnendum og stjórn fullnægjandi, tímanlegar og viðeigandi upplýsingar sem notaðar eru í ákvarðanatökufæri félagsins.
- 7.8. Váttryggingafélag þarf að ákvarða umfang og tíðni úttekta á virkni innra eftirlits félagsins, þar sem tekið er tillit til eðlis, umfangs og flækjustigs rekstursins, bæði á féлага- og samstæðugrundvelli.

Úttektir á virkni innra eftirlits geta farið fram með eftirfarandi hætti:

- Váttryggingafélag getur innbyggt slíkt eftirlit í ferla innra eftirlits þar sem viðvarandi endurmat fer fram.
- Váttryggingafélag getur fengið innri endurskoðanda eða annan óháðan aðila til að framkvæma sértæka úttekt á innra eftirliti

² Dæmi um alþjóðlegar leiðbeiningar eru COSO og CoCo.

- Vátryggingafélag getur framkvæmt úttektir á innra eftirliti með blöndu af viðvarandi eftirliti og sértækum úttektum
- 7.9. Vátryggingafélag ætti að tryggja að umfang og niðurstöður úttekta séu skrásettar og kynntar á fullnægjandi og á tímanlegan hátt til stjórnenda og stjórnar. Mikilvægt er að ferlið sé endurtekið til að tryggja að eftirfylgni sé veitt og niðurstöður skráðar.

8. Stefnur

- 8.1. Allar stefnur sem eru nauðsynlegur hluti af virku kerfi innra eftirlits skulu vera í samræmi við hvor aðra og stefnu félagsins. Hver stefna skal að lágmarki tilgreina:
- markmið stefnu
 - ábyrgð og hlutverk
 - helstu verkefni og ábyrgðaraðila
 - aðferðir og skýrslugerð
 - upplýsingaskyldu viðkomandi einingar til áhættustýringar, innri endurskoðunar, regluvörslu og tryggingastærðfræðings
- 8.2. Í stefnum er varða lykilstarfssvið skal koma fram staða viðkomandi starfssviða í skipuriti, ábyrgð þeirra, hlutverk og heimildir.
- 8.3. Viðkomandi starfssvið skal tryggja innleiðingu stefnu.

9. Þolmörk og viðbragðsáætlanir

- 9.1. Vátryggingafélag skal skilgreina í viðbragðsáætlun þá þætti í starfseminni sem er talin stafa áhætta af. Viðbragðsáætlanir skal endurskoða, uppfæra og prófa reglulega.
- 9.2. Stjórn vátryggingafélags þarf að skilja þær áhættur sem snúa að rekstri félagsins og setja fram stefnu, þar sem þolmörk fyrir hvern áhættuþátt eru ákvörðuð og skjalfest. Æskilegt er að stjórn vátryggingafélags endurskoði þolmörk félagsins þegar tilefni er til en að lágmarki árlega.
- 9.3. Skilgreining stjórnarinnar á þolmörkum ætti að vera ítarleg og skýr. Skilgreiningin ætti að skýra á greinargóðan hátt þolmörkin og áhættuvilja stjórnar auk þess sem hún ætti að fjalla sérstaklega um áhættutöku til stutts, meðallangs og langs tíma (e. short, medium, long term).
- 9.4. Stjórn vátryggingafélags skal tryggja að áhættustýring og innra eftirlit endurspegli áhættuvilja og áhættumörk félagsins. Þá ættu viðeigandi ráðstafanir að vera til staðar til að tryggja að stjórn félagsins fái reglulega upplýsingar um fylgni við áhættustefnuna.
- 9.5. Þolmörkin skulu skjalfest og skráð með reiknanlegum mælikvörðum svo unnt sé að mæla og fylgjast með fylgni við þolmörkin. Dæmi um slíka mælikvarða eru VaR, skuldahlutfall, þolmörk fyrir vanskilum, ásættanlegt tap út frá álagsprófum, markmið um gjaldþolshlutfall o.fl.
- 9.6. Ef um umtalsverð frávik frá skilgreindum þolmörkum er að ræða, ber stjórnendum vátryggingafélags að senda skriflega upplýsingar um frávikið auk upplýsinga um viðbrögð félagsins vegna fráviksins til Fjármálaeftirlitsins, við fyrsta tækifæri.
- 9.7. Stjórn skal tryggja að viðbúnaðaráætlun sé til staðar, þar sem þeir áhættuþættir sem hún hefur skilgreint þolmörk fyrir koma fram. Viðbúnaðaráætlunin ætti m.a. að byggja á:
- þeim áhættuþáttum sem stjórn telur félagið vera sérstaklega viðkvæmt fyrir,
 - áhættuvilja og áhættupoli félagsins og

- áhættustýringarkerfi félagsins
- 9.8. Viðbúnaðaráætlunin skal endurskoðuð, uppfærð og prófuð reglulega, þó ekki sjaldnar en einu sinni á ári.

Fjármálaeftirlitinu, [dd. mmmm áááá]

Unnur Gunnarsdóttir

Rúnar Guðmundsson